

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Департамент загальної середньої та дошкільної освіти

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел./факс (044) 481-47-69

Від 22.08.2018 № 2.2-2189

Департаменти освіти і науки
науки обласних, Київської міської
державних адміністрацій
Інститути післядипломної педагогічної
освіти

Щодо оцінювання з інтегрованого курсу
«Мова та література корінного народу,
національної меншини»

Міністерство освіти і науки України надсилає Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 10-11 класів з інтегрованого курсу «Мова та література корінного народу, національної меншини» у закладах загальної середньої освіти, де навчаються мовою корінного народу або національної меншини.

Просимо довести до відома керівників закладів загальної середньої освіти.
Додаток: на 8 арк.

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

Додаток
до листа Міністерства освіти
і науки України
від 22.08.18 № 2.2-2189

Оцінювання результатів навчання учнів 10-11 класів з інтегрованого курсу «Мова та література корінного народу, національної меншини» для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами корінних народів або національних меншин.

Комунікативна спрямованість інтегрованого курсу «Мова та література корінного народу, національної меншини» обумовлює оцінювання результатів навчання з огляду на необхідність розвитку творчих здібностей, ініціативності, пізнавальної самостійності учнів, їх уміння працювати з інформацією, критично осмислювати її, застосовувати для вирішення життєвих проблем.

Мовленнєва лінія є основою інтеграції в контексті зазначеного навчального предмета, тому поточне та контрольне оцінювання охоплюють основні види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо.

Робота над мовною теорією, формуванням знань про мову підпорядковується інтересам розвитку практичних мовних умінь і навичок, що є основою розвитку мовлення.

Окреме контрольне оцінювання у вигляді тестів з перевірки мовних знань та умінь не здійснюється.

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів є письмове висловлювання (есе).

У навчальному процесі здійснюються два види оцінювання (поточне і контрольне), на підґрунті яких виставляються семестрові і підсумкові оцінки.

Поточне оцінювання. Рекомендується здійснювати фронтальне та індивідуальне оцінювання основних видів навчальної діяльності, які визначені програмою: аудіювання і читання з тестовими завданнями, діалогічне мовлення під час обговорення проблемних питань, літературних творів; усне монологічне мовлення (розгорнуті відповіді на запитання, виступ, презентація та інше). Оцінка за ці види навчальної діяльності може (за рішенням вчителя) виставлятися у окремі колонки у журналі, а вид роботи позначатися зверху. При виставленні поточних оцінок враховується і вміння учнів працювати самостійно з навчальним матеріалом, у парах і групах у взаємодії з однокласниками під час розв'язання навчальних проблем (1 додатковий бал у оцінюванні певної роботи). Тематична оцінка визначається на основі поточних оцінок (середній арифметичний показник).

У поточному оцінюванні рекомендується використовувати прийоми формувального оцінювання: визначення мети і цілей діяльності, прогнозування результатів, обговорення обсягу роботи одиниць та критеріїв оцінювання, колективне обговорення результатів діяльності, самооцінювання, можливість

покращити свій результат. Такі підходи попереджують виставлення поточних оцінок за окремі лаконічні відповіді під час фронтального опитування, які об'єктивно не виявляють рівнів навчальних досягнень учнів.

Види мовленнєвої діяльності, що підлягають поточному оцінюванню

I. Усне діалогічне мовлення.

Перевіряються вміння:

- виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється; дотримуватися теми спілкування;
- висловлювати власну позицію відповідно до запропонованого проблемного питання, ситуації.
- використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, полілогу, формули мовленнєвого етикету;
- аргументувати висловлені тези з метою бути зрозумілим, переконливим співрозмовником; розуміти можливість різних поглядів на ту саму проблему;
- дотримуватися правил спілкування (не перебивати співрозмовника, заохочувати його висловити свою власну думку, зацікавлено і доброзичливо вислуховувати його, вміти висловити незгоду з позицією іншого так, щоб не образити його, тощо);
- дотримуватися мовленнєвих норм.

Перевірка сформованості діалогічного мовлення здійснюється під час обговорення проблемних питань, дискусій.

Одиниця контролю: усні репліки учнів під час обговорень проблемних питань, дискусій. У бесідах, дискусіях, під час яких обговорюються морально-етичні проблеми, проблематика художнього твору, обсяг та кількість реплік не є вирішальним для виставлення оцінки. Перш за все враховується результативність учасника діалогу, досягнення ним комунікативної мети, здатність до аргументованого висловлення власної позиції та культура спілкування.

Бали в межах кожного рівня диференціюються залежно від змістового наповнення реплік у процесі спілкування, дотримання правил спілкування, якості мовного оформлення.

Діалогічне мовлення оцінюють за такими критеріями:

- **початковий рівень** – 1, 2, 3 бали одержують учні, які зуміли додати 1–2 репліки до спільного обговорення; при цьому вони не мали достатньої ваги у обговоренні проблеми.
- **середній рівень** – 4, 5, 6 балів одержують учні, які під час обговорення проблемного питання, дискусії припустились відхилень від теми, залишали без відповідей репліки своїх співрозмовників; припустились значної кількості помилок у мовному оформленні реплік (понад 3–4 помилки);
- **достатній рівень** – 7, 8, 9 балів одержують учні, які активно спілкуються під час обговорення проблемного питання, дискусій, демонструючи належну культуру спілкування; висловлюють, але недостатньо обґрунтовують свої погляди на

предмет, що обговорюється, в окремих випадках припускаються помилок у мовному оформленні реплік (не більше 3-4 помилок);

- **високий рівень** – 10, 11, 12 балів одержують учні, які активні і результативні під час дискусії, демонструють високу культуру спілкування, вміння уважно й доброзичливо слухати співрозмовника, чітко і лаконічно формулювати свою думку, даючи можливість висловитися співрозмовникам, висловлюють не лише свою думку, а й зіставляють різні погляди на той самий предмет, наводять аргументи «за» і «проти» в їх обговоренні; наводять належні приклади, мовне оформлення реплік учнів відповідає нормам.

II. Усне монологічне мовлення.

Повідомлення, виступ, розгорнута відповідь на запитання

Перевіряються вміння:

- добирати інформацію відповідно до теми і жанру висловлювання;
- дотримуватися логіки, цільності та послідовності у викладі інформації;
- наводити доречні аргументи та приклади;
- формулювати висновок, який відповідає темі висловлювання й логічно випливає з наведених аргументів і прикладів;
- дотримуватися мовленнєвих норм та інтонаційної виразності.

Перевірка здійснюється індивідуально.

Одиниця контролю: повідомлення, виступ, розгорнута відповідь на запитання.

Орієнтовний обсяг висловлювання 150 – 250 слів.

Оцінювання.

Оцінювання усного монологічного мовлення здійснюють за критеріями:

- **початковий рівень** – 1, 2, 3 бали одержують учні, що добирають інформацію, яка частково відповідає темі і жанру висловлювання; не наводять жодного аргументу або наведені аргументи не є доречними; приклади не вмотивовані чи зовсім відсутні; логіки викладу, цілісності, послідовності розвитку думки немає. Висновок не відповідає темі висловлювання; не пов'язаний з аргументами та прикладами або зовсім відсутній. Учні припускаються значної кількості мовленнєвих помилок;
- **середній рівень** – 4, 5, 6 балів одержують учні, які вправно добирають потрібну інформацію, у цілому демонструють розуміння теми. Проте аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. У прикладах наявні фактичні помилки. Приклади з літератури, суспільно-політичного чи власного життя не є достатньо вмотивованими. Висновок лише частково відповідає темі висловлювання, або не пов'язаний з аргументами та прикладами. Висловлювання відзначається певною зв'язністю, але збідненим змістом, недостатньо вправним слововживанням, наявністю мовленнєвих помилок;
- **достатній рівень** – 7, 8, 9 балів одержують учні, які вправно добирають потрібну інформацію, демонструють розуміння теми, наводять принаймні один доречний аргумент, підкріплюють його принаймні одним прикладом з художньої літератури. У їхньому висловлюванні у цілому прослідковується загальна логіка викладу. Висновок відповідає темі та пов'язаний з аргументами та прикладами; є окремі мовленнєві помилки;

- **високий рівень** – 10, 11, 12 балів одержують учні, які вправно добирають потрібну інформацію, демонструють розуміння теми, наводять принаймні два доречні й переконливі аргументи; підкріплюють їх прикладами з літератури, із суспільно-політичного чи власного життя. Наведені приклади логічно розвивають аргументацію. Учні демонструють логічність і послідовність викладу власних думок. Висновок відповідає темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. Можливі незначні мовленнєві помилки.

Контрольному оцінюванню підлягають аудіювання і читання мовчки з виконанням тестових завдань на перевірку сприйняття і розуміння прослуханої або прочитаної інформації та монологічне письмове висловлювання у жанрі есе.

Уміння читати виразно прозаїчні і поетичні тексти на уроках інтегрованого курсу розвиваються, однак вони не підлягають обов'язковому контролю та оцінюванню.

Тематична оцінка разом з оцінкою за есе та оцінкою за аудіювання та читання підсумовуються. Для тематичних та контрольних оцінок відводяться окремі колонки у журналі. На їх основі виставляються семестрові та підсумкова (річна) оцінки.

Річний бал виставляється на основі семестрових балів (середній арифметичний показник).

Перелік контрольних робіт

Аудіювання – один раз на рік (1 півріччя).

Читання мовчки – один раз на рік (2 півріччя).

Письмове монологічне мовлення (письмове есе) – чотири рази на рік (у кінці кожної чверті).

Контрольне оцінювання умінь мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання мовчки, монологічне письмове висловлювання у жанрі есе.

I. Аудіювання (слухання, розуміння прослуханого)

Перевіряються вміння сприймати на слух незнайомий текст і розуміти його:

- тему тексту;
- тип і стиль мовлення;
- фактичний зміст;
- причинно-наслідкові зв'язки;
- основну думку висловлювання;
- окремі мовні особливості (переносне значення слова, образні вирази тощо).

Перевірка аудіативних умінь здійснюється фронтально. Вчитель читає учням незнайомий текст один раз. Після прослуховування учням пропонується 12 запитань з чотирма варіантами відповідей, після чого вони повинні вибрати один із варіантів і записати його номер поряд із номером запитання.

Обсяг тексту (і відповідно тривалість звучання) орієнтовно визначається так.

клас	Обсяг текстів художнього стилю	Час звучання	Обсяг текстів інших стилів	Час звучання

10	800 - 850	8-9 хвилин	700-750 слів	7-8 хвилин
11	850 - 900	8-9 хвилин	700 – 800 слів	7-8 хвилин

Одиниця контролю: відповіді учнів на запитання за прослуханим текстом, одержані в результаті виконання тестових завдань. Кожне з 12 запитань оцінюється одним балом.

II. Читання.

Читання мовчки

Перевіряються вміння читати незнайомий текст із оптимальною швидкістю і розуміти після одного прочитання

- тему прослуханого тексту;
- фактичний зміст;
- причинно-наслідкові зв'язки;
- основну думку висловлювання;
- тип і стиль мовлення висловлювання;
- окремі мовні особливості (переносне значення слова, виразні засоби тощо).

Перевірка вміння читати мовчки здійснюється фронтально: учні читають незнайомий текст від початку до кінця. Потім учням пропонується 12 запитань з чотирма варіантами відповідей, після чого вони повинні вибрати один із варіантів і записати його номер поряд із номером запитання.

Для контрольної перевірки читання мовчки в усіх класах пропонують тексти, що належать до художнього та інших стилів. Текст добирається таким чином, щоб учні, які мають порівняно високу швидкість читання, витрачали на нього не менше 1–2 хвилини часу.

Обсяг текстів для контрольного завдання орієнтовно визначається так:

клас	обсяг текстів художнього стилю	обсяг текстів інших стилів
10	750–800 слів	550–600 слів
11	800-850	600-650

Одиниця контролю: відповіді учнів на тестові завдання, складені за текстом. Кожне з 12 запитань оцінюється одним балом

III. Письмове монологічне мовлення.

Письмове висловлювання (есе)

Перевіряються вміння:

- формулювати основну тезу есе;
- виявляти певний рівень обізнаності з теми, яка висвітлюється в есе;
- наводити доречні аргументи та приклади з метою переконливого обґрунтування висловленої тези;
- дотримуватися логіки, цілності та послідовності у викладі власної позиції;
- формулювати висновок, який відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;
- дотримуватися граматичних, орфографічних та пунктуаційних норм.

Перевірка здійснюється фронтально.

Матеріалом для письмового есе можуть бути: теми, сформульовані на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору.

Одиниця контролю: письмове висловлювання учнів, укладене в жанрі есе. Орієнтовний обсяг есе 200- 250 слів.

Оцінювання.

За письмове есе ставлять одну оцінку. Оцінка є середнім показником набраних балів за зміст і мовне оформлення роботи. Наприклад, якщо учень за зміст письмової роботи одержав 12 балів, а за її мовне оформлення – 8, то підсумковою оцінкою за цей вид діяльності має бути 10 балів. Якщо загальна сума балів не ділиться без залишку, то підсумковим балом є заокруглене ціле число.

Оцінювання есе здійснюють за такими критеріями:

- **початковий рівень** – 1, 2, 3 бали одержують учні, які не формулюють тези або формулюють тезу, яка не відповідає запропонованій темі; не наводять жодного аргументу або наведені аргументи не є доречними; приклади не вмотивовані чи зовсім відсутні; логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає. Висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; не пов'язаний з аргументами та прикладами або зовсім відсутній. Учні припускаються значної кількості помилок у мовному оформленні;
- **середній рівень** – 4, 5, 6 балів одержують учні, які, не формулюють тези вправно, проте у роботі є ключові слова, які демонструють розуміння теми у цілому; аргументи дублюються, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. У прикладах наявні фактичні помилки. Приклади з історії, суспільно-політичного чи власного життя не є достатньо вмотивованими. Висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами. Текст есе відзначається певною зв'язністю, але збідненим змістом, недостатньо вправним слововживанням, наявністю помилок у мовному оформленні;
- **достатній рівень** – 7, 8, 9 балів одержують учні, які формулюють тезу, але припускаються окремих відхилень від теми, наводять принаймні один доречний аргумент. Один з аргументів учні підкріплюють принаймні одним прикладом з художньої літератури. Один з аргументів не є досить доречним щодо сформульованої тези; не чітко прослідковується мотивація наведення прикладу. У прикладах відсутні фактичні помилки. У роботі є незначні порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки, у цілому прослідковується загальна логіка викладу.

Висновок відповідає тезі та пов'язаний з аргументами і прикладами; наявні окремі помилки у мовному оформленні;

- **високий рівень** – 10, 11, 12 балів одержують учні, які чітко формулюють тезу; підтримують, або спростовують запропоновану думку, пропонують компромісний варіант, висувають дві тези, аргументуючи кожную, одночасно і підтримуючи, і спростовуючи запропоновану думку; наводять принаймні два доречні й переконливі аргументи; наводять принаймні один доречний приклад або з історії, або із суспільно-політичного життя, або з власного життя. Один з аргументів учні підкріплюють принаймні одним розгорнутим, добре поясненим

прикладом з художньої літератури, може бути наведена цитата з твору літератури. Приклади логічно розвивають аргументацію. У цілому робота демонструє розуміння проблеми, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу). Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. Учні припускаються окремих помилок у мовному оформленні.

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної грамотності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**.

До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення *не/ні* (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки не сумують і не зараховують як **1 (одну) грубу**.

Бали у межах кожного рівня диференціюються залежно від змістового наповнення усного / письмового висловлювання, комунікативної спрямованості, якості його мовного оформлення.

При оцінюванні грамотності есе враховуються:

- помилки, що порушують лексичні та граматичні (морфологічні, словотворчі та синтаксичні) норми;
- помилки, що порушують стилістичну єдність тексту;
- орфографічні та пунктуаційні помилки.

Критерії оцінювання грамотності есе

Бали	орфографічні, пунктуаційні помилки	лексичні, граматичні, стилістичні помилки
1	понад 14	9-10
2	11-12	
3	11-12	
4	9-10	7-8
5	7-8	
6	5-6	
7	3-4	5-6
8	2 (грубі)	
9	1+1(негруба) – 2	
10	1	3
11	1 негруба	2
12	-	1

Результати перевірки в учнівській роботі можуть бути позначені так: 6/6, де спочатку вказано кількість орфографічних та пунктуаційних помилок – 6 (наприклад, 4 орфографічні та 2 пунктуаційних), що відповідає балові 6 ; далі вказується кількість лексичних, граматичних та стилістичних помилок – 6 (наприклад, 2 лексичні, 2 морфологічні, 1 синтаксична, 1 стилістична), що відповідає балам 7,8,9.

Загальну оцінку за мовне оформлення виводять таким чином: до бала за орфографію та пунктуацію (у нашому прикладі це 6) додають вищий з трьох балів, яких заслуговує робота з такою кількістю лексичних, граматичних і стилістичних помилок (у нашому прикладі це 8). Разом: $6+8 = 14$.

Ділимо суму на 2 (відповідно до двох категорій помилок) і одержуємо бал за мовне оформлення. У разі, коли число не ділиться на 2 без залишку, беремо більше з двох чисел. Наприклад: поділивши 14 на 2, ставимо бал 7.

В окремих випадках може бути таке, що в учнівській роботі є велика кількість орфографічних і пунктуаційних помилок, але майже немає лексичних, граматичних і стилістичних помилок. У такому разі загальна (висока) оцінка за грамотність знижується на два бали. Наприклад, якщо у роботі є понад 14 орфографічних і пунктуаційних помилок, 1 лексична чи граматична, 1 стилістична помилки, то загальна оцінка буде 6, але ми знижуємо до 4 балів.

Якщо ж у роботі мало орфографічних та пунктуаційних помилок, але дуже багато помилок інших видів, то загальна (низька) оцінка за грамотність підвищується на два бали. Наприклад, якщо у роботі немає орфографічних і пунктуаційних помилок, але є 8 лексичних чи граматичних помилок та 4 стилістичні помилки, то загальна оцінка буде 6, а ми підвищуємо до 8.